

Büchert. miscell. J. D.

C. F. R. Vetterlein, 1810.

Sammelband! (no.)

ccc

Rubr. XVIII, Nro. 25. E^c

Gymnasial - Bibliothek

zu Cöthen.

1)
2)
3)
4)
5)
6)
7)
8)
9)
10)
11)
12)
13)
14)
15)
16)
17)
18)
19)
20)
21)
22)
23)
24)
25)
26)
27)
28)
29)
30)
31)
32)
33)
34)
35)
36)
37)
38)
39)
40)
41)
42)
43)
44)
45)
46)
47)
48)
49)
50)
51)
52)
53)
54)
55)

533. 50

EPISTOLA ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΗ

AD

VIRUM CLARISSIMUM ATQVE DOCTISSIMUM

CHRISTIANUM SCHOETTGENIUM,
WURCENSEM,

SCHOLÆ FRANCOFURTHANÆ AD VIADRUM
RECTOREM ADJUNCTUM
DIGNISSIMUM,

QUA

IPSI DE NOVO HOC MUNERE GRATULATUR, SIMUL-
QUE HAC OCCASIONE AD MUNUS SUUM CAPESEN-
DUM DISCEDENTI FAUSTA QUÆQUE APPREGANS,
DE LOCO LUC. II, 49. PAUCA QUÆDAM
DISSERIT

M. JO. CASPAR KREGEL, SANGERHUSANUS,
LIPS. AD D. NICOL. CONCIONATOR SABBATHICUS.

L I P S I Æ,
LITERIS IMMANUELIS TITH.

447

Um in eo jam occuparis totus, VIR CLA-
RISSIME, *Amice ex multis unice & amore
plusquam fraterno dilecte*, ut Musis Phi-
lyreæ nostræ jucundissimæ ultimum dicas
Vale, adque cœlitus demandatum Tibi
munus ex voto capeffendum discedas,
duo illi contrarii affectus, dolorem innuo
& lætitiã, omnium bonorum studiis-
que ac fortunæ Tuæ faventium animos occupare, certareque
inter se haud leviter mihi videntur. Dolent sane amantissimi
Parentes, omnesque Tibi vel sanguinis, vel alio quopiam ami-
citiæ sanctioris vinculo juncti, quod Te, qui singulare gaudium
solatiumque haud vulgare, imo decus & ornamentum familiæ
unicum hæctenus fueras, in aliam eamque distitam adeo terram
debeant dimittere, nescii plane an unquam faciem Tuam ite-
rum visuri & in amplexus Tuos suavissimos ruituri sint. Dolet
dulcissima civiumque suorum studiosissima Patria, & quilibet
in ea probus, quod is, qui scholæ lateque in spem multorum
succrescentis juventutis patriæ commoda & incrementa quavis
data occasione promovere, consiliaque hanc in rem optima
suppeditare sevebat, qui que egregia sua doctrina literisque
haud vulgaribus eximium patriæ suæ conciliat splendorem, &
de quo proinde illa ceu optimæ notæ filio, ringant licet malevo-
li, ac rumpantur Codro illa, impense sibi gratulari potest, quod
is, inquam, præsentiam suam cuius gratissimam maximeque
proficuum subtrahere, & pretiosos scientiæ suæ thesauros mul-

to sudore conquiritos in alienam regionem exportare, eamque ditare, supremo eoque sanctissimo semper sic statuente fato, se accingat, supremumque natali solo figat osculum. Dolent Musæ nostræ Charitesque Lipsienses, quod filium suum genuinum sibi que simillimum, quem in Helicone suo late crescentem, egregie certantem, ex merito coronatum, doctissimosque subinde fœtus edentem non sine animi delectatione viderunt hæctenus, e sinu jam suo, quo in perpetuo eum complecti arctissime ac fovere mallent, dimittere teneantur. Dolent Amici ac Familiæ, quod ab eo divulsus in posterum vivere debeant, cuius lateri adhærere frequentiorique conversatione frui & summa jucunditas & haud contemnenda erat utilitas. Sed & Ego imprimis doleo maximeque ob discessum Tuum, *Frater Desideratissime*, commoveor, (unde nec miraberis, quod oratio mea adeo sit hiulca, maleque dolore subinde sensus turbante cohæreat) siquidem in Te talem me amittere Amicum, qualem nec habuisse unquam, nec olim forte habiturum me, candide profiteor. Viximus certe non uno saltem vel altero anno, sed per annorum bene multorum seriem haud interruptam sine ulla offensione & querela, & nunquam, quod quidem sciam, per omne vitæ nostræ tempus fuimus reconciliati. Amor ille, qui primum corda nostra conjunxit, sacer & illibatus permansit semper, manebitque & in vita & in morte inextinguibilis igneque Perfarum sacro & perpetuo longe durabilior. Uti Nos unum Gymnasium, una ibidem classis forsque locationis una, una Academia, unus convictus, unum ferme studiorum genus, unus dies in consequendis studiorum præmiis & honoribus, & denique unus quoque dies in edendis quibusdam studiorum speciminibus (siquidem mira summi Numinis directione accidit, ut uno eodemque die, die scilicet XXVIII. Novembr. anni præterlapsi, uterque nostrum, Tu quidem Francofurthi in schola vel curia potius, Ego vero hic Lipsiæ in Templo Thomano, *deus in cœlis* quandam publi-

blicam, quam ab utraque parte felix insequatur eventus, sustineremus) arctissime conjunxit, ita viximus quoque, quamdiu viximus, quam conjunctissime, nec alia nobis quam jucunda vita antea est recordatio. Hinc tanto ægrius jam discessum Tuum fero, quanto firmius per diurnam adeo consuetudinem animi nostri sunt colligati. Sed licet dolor meus, quem cum Tuis habeo communem, sic iustissimus, lætitiā tamen, quam ex fortuna Tua præfenti percipio, ut is vincat, fas non esse puro. Doleo equidem mihi, Te partem animæ meæ majorem a me divelli, sed & divulsam illam animæ meæ partem felicem esse & ex sententiā vivere, hoc est, quod dolorem minuit, lætitiāque parit haud exilem. Sic namque fuit in fatiis, ut ad eum ires locum, quem Tu nunquam putaras primam fortunæ ac industriæ Tuæ scholasticæ fore palæstram, & ad quem nihil tale cogitans divinitus es evocatus. Quapropter Ipse etiam de nutu quippe divino certissimus fata cœlestia, quo trahunt illa retrahuntque promte sequenda, Deique obsequium Parentum, propinquorum ac familiarium voluntatibus & desideriiis anteponendum longe esse, gravissime censes, Nobisque qui discessum Tuum moeremus & pene a proposito Te retrahere conamur, cum Apostolo quasi respondes: *τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνδεδυσσέντες μὴ ἰσχυροὶ καὶ ἠσπυγιοὶ, Quid facitis, quod luctu ac mœnore vestro animum meum ita frangatis & emollitis, paratus quippe sum voluntatem Dei sanctissimumque ejusdem decretum adimplere, omniaque, quæ me forte manent, aspera propter nominis sui gloriam lætus perferre.* Vel verbis potius Salvatoris nostri optimi, quæ Parentibus suis de amissione ejus multum perturbatis in memoriam revocabat, quæque hoc ipso discessus Tui die a verbi divini Tractoribus pulpitis ex sacris populo prælegi solent & explicari, Nos alloqueris: *Quid est, quod me queratis tantumque de absentia mea concipiatis dolorem? Ἐν ἠδέρῃ, ὅτι ἐν τοῖς τῷ Πατρὶ μὲν δὲ ἐν ἐμῇ με; An nescitis, quod in iis, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Quæ verba quum, ut cuivis legenti statim patet,

Act. XXI, 13.

Luc. II, 49.

v. Jo. Buxtorf:
fius in Catal.
Phil. Theol. c.
28. p. 29. Sal.
Glaßius Phil. S.
L. 3. Tr. 2. p. m.
694.

v. Theoph. A-
melius Eröd:
ter. T. II. p. 54.
seq.

cf. laudatus
Amelius I. c.
p. 61.

fint elliptica, inter Interpretes non adeo convenit, qua voce defectus illerite suppleri debeat. Duos proinde constituunt illi choros, quorum unus *τότοις* vel *ἀρχαῖοις*, alter vero *πρόφῃταις* vel *ἑσῃοις*, subintelligendum esse statuit. Juxta primam Interpretum classem, qui per *τὰ τὴ πατρὸς*, Domum Patris s. Templum intelligunt, mens Christi huc redit, oportere se esse in Patris sui sede & loco, hoc est, in Templo & domo Deo ad cultum ipsi præstandum peculiariter dicata & consecrata, prout ipse Christus Templum Hierosolymitanum *ἡμῶν τὴ πατρὸς αὐτῆς*, Domum Patris sui, vocat Joh. II, 16. Ut ita Salvator domui ac ædibus Parentum suorum juxta carnem, ad quas cum ipsis reverti debuisset, domum ac ædes sacras Patris sui cœlestis, in quibus ipsi ceu Propheta magno & Doctore a Deo misso, versandum potissimum sit, opponat. Hanc versionem ut magni nominis Viri, Hammondus, Grotius, Jo. Vorstius, Fullerus, Lud. Capellus, Scultetus, Keuchenius, Fesselius, Lamb. Bos, alique adoptarent, dux ipsis & autor sine dubio extitit Syrus Paraphrastes, qui *τὰ τὴ Πατρὸς* per *דבית אביר*, domum Patris, explicavit. Quatuor v. rationibus translationem jam datam stabiliri posse Patroni ipsius putant (α) vaticiniis Prophetarum, quæ Messiam ad Templum, Patris sui domum, venturum præcipiant. De quo notandus in primis sit locus Malach. III, 1. 2. 3. in quo prænunciatur ad Templum suum venturus Dominus idemque Angelus fœderis, & Levitas s. Doctores Legis purgaturus velut aurum & argentum defæcaturus. Hujusce prædictionis insigne specimen dedisse Jesum narret Lucas in præcedentibus, sedisse nimirum eum in Templo, in medio Doctorum, eosque audivisse & interrogasse, omnesque auditores scientia & responsis ejus perculosos fuisse. *Præcul dubio*, pergit Keuchenius, cuius ore hæctenus locuti sumus, *Christus jam tum cœlestem veritatem adstruxit & in templo Doctorum corona stipatus errores detegere, filiosque Levi a falsis opinionibus purgare & defæcare, & hoc*

hoc modo Prophetarum, & imprimis Malachia vaticinia implere aggressus est. Quod cum ipsi in Templo peragendum esse Parentes perspicere potuissent & debuissent, jure merito iis regerit, nonne sciebatis, oportere me esse in domo Patris mei? An v. ratio hæc satisfaciatur, & non potius ea, quæ Malachias de Christo prædixerat, quæque ex mente Keuchenii jam implere aggrediebatur Salvator, alteram versionem, quæ per τὸν τῆς Πατρὸς, negotia a Patre cœlesti Christo demandata, & imprimis officium docendi & errores a Phariseis in vectos refutandi & expurgandi, intelligi alii censent, confirmant magis, judicent qui possunt; nobis jam non est integrum latius id deducere. Neque enim simpliciter necessum erat, ut Christus ad negotia Patris exequenda in Templo potius, quam alibi versaretur, verba sunt Cl. Buxtorffii. I. c. Quam assertionem fundamento suo non destitui, ex Historia Evangelicâ, quæ Christum sapius extra Templum, quam in Templo, Filios Levi purgasse, aliaque negotia Patris expedivisse, aperte satis loquitur, abunde constare potest. Ad Templum equidem suum venire debebat Messias, sed quis inde evincat, eum ibi, & non alibi, constanter commorari ac docere debuisse? (β) probant, per τὸν τῆς Πατρὸς intelligi Domum Patris s. Templum, ex genio linguæ & modo loquendi, quem sensum hunc commode ferre posse, hujusque locutionis plura indicia apud LXX. Senes & profanos autores extare, asserunt. Loca vero I. Cor. I, II. & Rom. XVI, IO. II. ad quæ Keuchenius provocat, dubito an rem extra omnem ponant controversiam, quum satis clare Apostolus non tam ad domum, quatenus ea notat ædificium & commorationis locum (quam notionem tamen habere hîc vox domus debet, si id, quod intendunt ἡ ἐκ ἐκωντων, evincere inde volunt) quam ad familiam potius ac domesticos, digitum intendat. Quod enim objicit Keuchenius: Nisi Genitivus τῶν a Nominativo τῶν, sed ab ἡ derivetur, & domum non denotet, quæ locutio Græca erit

v. Lamb. Bos
in Ellipl. Græcis
p. m. 138.

erit τὲς ἐν τῶν, Ἔ' annon potius dixisset Apostolus, τὲς Ἀριστοβέλης? nullius plane est ponderis, & ab ipso diluitur Apostolo per appositum προσδιορισμὸν: τὲς ὄντας ἐν Κυρίῳ. Salutari quippe jubet Apostolus τὲς ἐκ τῶν Ἀριστοβέλης & τὲς ἐκ τῶν Ναρκίσσε, scil. τὲς ἐκ τῶν ὁμίμων Ἀριστοβέλης καὶ Ναρκίσσε ὄντας, illos, qui sunt ex familiaribus s. domesticis Aristobuli & Narcissi, uti sensum expriment Er. Schmidius & Lamb. Bos; & quidem salutari jubet Apostolus non omnes domesticos promiscue, sed tantum τὲς ὄντας ἐν Κυρίῳ, illos, qui ἐκ τῶν Ἀριστοβέλης & Ναρκίσσε, ex domesticis Aristobuli & Narcissi erant fideles & Christiani. Unde est, quod τὲς ἐκ τῶν, non v. τὲς Ἀριστοβέλης, dicat, quia sine dubio non omnes ex familia & domesticis Aristobuli & Narcissi Christiani fuere & fideles. Ut adeo exempla hæc ad salvandam locutionem, τὰ τῷ Πατρὸς denotare h. l. domum l. Templum, plane nihil faciant. Magis forsitan ad rem esse possit exemplum, quod Fesscius ex Josepho affert, quando inquit: *Quod ne cui mirum videatur* (ἐν τοῖς scil. hic idem esse, quod ἐν τῷ νοῶν, in Templo) *occurrit similis phrasus eodem sensu apud Josephum: τὸν τε χρεῖσεν ἵνα εὖ τὸν ἐν τοῖς τῷ Διὸς ἀνέστηκεν, ubi ἐν τοῖς manifeste ponitur pro ἐν τῷ νοῶν.* Sed pergimus ad (γ) rationem, quam ex consensu & testimoniis antiquorum, Origenis v. gr. Euthymii, Theophylacti, aliorumque desumunt; quod argumentum tamen ultra præjudicii dignitatem vix affurgere quilibet videt, quippe quum autoritates autoritatibus ac patribus opponere patres res sit oppido facillima. Tandem v. (δ) totum contextum & dictionis filum Christique scopum sensum hunc suadere, demonstrare satagunt. *Maria enim, verba sunt Keuchenii, eum quasi corripit ait, quid nobis ita fecisti? Pater tuus Ἔ' ego anxie te querebamus, nimirum quo in loco te assequi nobis daretur: ad quod Christus respondet, quid querebatis me? scil. in locis quibuscumque, an nesciebatis, oportere me esse uno in loco, nempe*

Annot. in N.
T. p. 1038.
in
Ellipf. Græc.
p. m. 137.

Adverf. fact.
L. IV. c. 6. §. 3

in domo Patris mei? Hanc rem si probe pensitassetis, non in vanum me ubicunque, sed in solo templo, quo me officii ratio vocat, quaesivissetis. Si autem per τὸν τῆ Πατρὸς, negotia Patris intelligamus, praterquam quod non tam appositum sit Christi responsio, idoneum in templo querendus fuit? annon & alibi aequè ac in templo Patris sui negotia curare potuit? nonne ea ubique & semper curavit? & quæ ratione ex eo, quod Patris negotia Christo commissa essent, parentes certo colligere potuerunt & debuerunt, Jesum non nisi in templo querendum fuisse? si vero phrasis hæc τὸν τῆ Πατρὸς domum Patris exprimat, sponte omnia fluunt. Parentes enim si scire potuerunt & debuerunt, Christum oportere esse in domo Patris sui, sane neque alibi eum adeo anxie querere opus habuissent. Sed reponenda hæc sunt, quæ ad primam rationem jam monuimus, assumitque Keuchenius pro certo, quod adhuc erat in quaestione. Undenam quæso probabitur, Christum soli templo ita firmiter esse alligatum, ut ibi, & non alibi, quæri a Parentibus debuerit? & quomodo Parentes scire potuerunt & debuerunt, Christum oportere esse in domo Patris sui, quum hæc de re nec vola nec vestigium extet, nec ipsi ullum præceptum monitumque divinum haberent, quod Filius ipsorum instar Samuelis, vel Sacerdotum ordinariorum, in Templo debeat commorari vitamque suam ibidem transigere? Et cur non mansit Christus in Templo & domo Patris sui, si oportuerit omnino eum ibidem esse? Hoc autem Parentes Domini poterant & debebant scire, commissa esse Christo a Patre cœlesti sublimia quadam negotia ac opera expedienda, quæ omnibus aliis negotiis multum sint anteferenda. Quumque adeo Filium suum inobsequentis cujusdam animi jam tacite illi insimularent, quod insciis Parentibus remanserit, provocat Salvator ad Patrem suum cœlestem, cui magis, quam quidem hominibus sit obediendum, & quod negotia sibi injuncta sint ab eo talia, quæ omnibus aliis humanis

Harmon. Ev-
angel. p. 83.

negotiis & obsequiis sint preferenda, quæque ipsis ignota haud esse debeant, responsione sua data luculenter satis insinuat. Placet mentem Christi verbis Thom. Cartwrighti declarare, qui ita eam proponit egregie: *Quid me querebatis? an non ex his, que vidistis indicitiis multis, & ex his, que audivistis cum hominum tum divinorum Angelorum testimoniis scire debebatis, mihi non tam incumbere vos observare, quam celestis Patris mei negotia procurare? Dicis: Ideone in templo querendus fuit? annon & alibi æque ac in templo Patris sui negotia curare potuit? nonne ea ubique & semper curavit? & qua ratione ex eo, quod Patris sui negotia Christo commissa essent, parentes certo colligere potuerunt & debuerunt, Jesum non nisi in templo querendum fuisse? Re-gero, imo vero curare potuit Christus negotia Patris sui celestis extra Templum, & ipso facto sæpissime alibi curavit, hocque illud omnino esse, quod contra Keuchenium eumque sequaces militet, quippe qui, dum τὰ τῆ Πατρὸς per domum Patris s. Templum explicare annititur, eo ipso Christum ad solum Templum, quo officii sui ratio eum vocet, ablegat, ut ibi potissimum officium suum exequatur, & negotia Patris sui expediat, ibique proinde quarendus tuto & inveniendus sit. Recurrit autem jam quæstio, unde certo constet, Parentes Christi Filium suum in Templo tantum quærere debuisse? aut, quis affirmabit, ipsos data opera Filium in Templo quæsisse? Illud potius feriem historia attendenti patefeit, bonos illos & de amisso sacratissimo suo pignore nimium anxios Parentes ex imperato Filium suum in Templo, quo se cultus divini & precandi gratia contulerant, invenisse. Id quod verba: Καὶ ἐγένετο, μετ' ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον -- καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, quæ ἐκπληξίς ex repentina & insperata visione & inventione Filii sui oriebatur, dilucide satis tradere videntur. Et ne quem verbum εὗρον offendat, ac si Parentes omnino data opera*

opera Filium suum in Templo quassiverint, notum esse puto, *εὐλαξεν* non semper notare prævia quadam inquisitione aliquid invenire, sed sapissime etiam, ex improvise in aliquid incidere, ac rem quampiam sine impenso labore offendere ac consequi. v. conf. Geier. in Pf. p. m. 2028. Matth. XVIII, 28. XXII, 9. 10. Luc. I, 30. IV, 17. XIX, 30. Jo. I, 42. 44. II, 14. V, 14. Act. IX, 33. X, 27. XIII, 6. XVII, 23. aliaque loca quam plurima tam in V. quam N. T. autoresque profanos ubivis obvia. Ut adeo Christus in data Parentibus suis responsione non tam loco locum, in quo quarendus & inveniendus sit, quam negotia potius negotiis, negotia scil. Patris sui cœlestis negotiis quibuscunque humanis, imo obsequium Patri suo aeterno debitum obsequio Parentibus *νερά σέβειν* præstando, opponat. Unde omnino alter Interpretum chorus rectius mihi facere videtur, quando per *ταὶ τῆ Πατρὸς*, negotia & opera, quæ Christo a Patre cœlesti demandata, quæque in terris peragenda erant, & quorum Christus primum jam illudque egregium satis specimen edebat, intelligit. Quam quidem verborum Domini expositionem priore illa aptiorem cum sæpe laudato Buxtorffio iudico, eamque & modo loquendi, & scopo Christi, qui ex huc usque disputatis satis elucescit, convenientiorem longe esse, persuasus sum. Quod enim Fullerus & Lamius, inferioris Saxo-Erster. T.H. p. 63. Philologo & Theologo celeberrimo, cui sub Theoph. Amelii nomine latere placuit, annotante, existiment, phrasin hanc *ἐν ταῖς τῆ Πατρὸς ἔναι* nunquam significare in rebus Patris occupari, id quidem liberaliter satis & inconsiderate plane asseri certissimum esse arbitror. Namque *ἔναι ἐν ταῖς πράξεσιν* omnino in re aliqua occupatum esse significare, Viros illos doctissimos vel solus docere poterat Paulus, qui Timotheo suo præcipit: *Τὰῦτα μελέτα, ἐν ταῖς ἰδίαις, hec meditare, in his esto occupatus,* 2. Tim. IV. 11. *his operam des;* Quod non Hellenisticum esse, Er. Schmidius ad h. l. monet, locumque ex Tragoedo quodam Camerarium alle-

allegare obseruat, ubi ^{οἱ} εἰσιν ἐν μέσσοις αἰῶν, qui incumbunt studiis sapientie memorentur. Hanc locutionem apud alios quoque profanos, Artemidorum scil. Heliodorum, Achillem Tatium, Longum, Libanium &c. occurrere, Amicus meus integerrimus, cujus in honorem hæc scribo, in Additionibus suis ad Lamb. Bos Ellipsis Græc. p. m. 168. docte probatum dedit. Quumque alias in articulo Neutrius Generis τὸ Ἰ τὰ cum Genitivo nominis magnus apud Græcos ellipsis vocis *περάγματος* fit usus, ut ipse citatus modo Ellipsis Gr. Autor Clarissimus fateatur, & p. 167. in allegatis exemplis illud quoque τὰ τὸ Θεῶν adducit; conf. I. Cor. VII, 32. 33. 34. cur non & h. l. ἐν τοῖς τῷ Πατρὶ εἶναι subintelligendum sit nomen *περάγματος*, i. ἔργου, ego quidem fateor tam perspicax non sum videre id qui possim. Neque omnino de nihilo esse puto, quod ipse Salvator tam frequenter ad ἔργα hæc & negotia, quæ a Patre sibi commissa sint, & inter quæ officium docendi, hominesque in iis, quæ ad salutem ipsorum æternam spectant, erudiendi, haud erat postremum, provocet, uti ex Jo. IV, 34. V, 19. 20. 36. VIII, 26. 28. 29. IX, 4. X. 25. 32. 37. XVII, 4. XVIII, 37. &c. affiatim videre licet. Quemadmodum enim venerat optimus Salvator hunc in finem, ut beneplacitum & voluntatem Dei Patris sui summa cum animi delectatione ac promptitudine exequeretur, legemque ac decretum ejus intimis in visceribus uti reconditum habebat, sanctissimeque observabat; Ita non solum puer duodecennis ea, quæ Patris cælestis & officii sui demandati erant, sedulo curare incipiebat, sed & annis crescentibus in his erat totus, ipsique officii sui executio instar cibi erat maxime delectabilis, secundum proprium effectum: Ἐμὸν βροῦμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τῷ πατρὶ μου, καὶ τελειώσω αὐτῷ τὸ ἔργον. Breuissimis ut dicam, Filius Patris sui erat ἀγαπητός, in quo Patri summopere complacebat, hinc Filius quoque Patri suo per omne vitæ tempus erat obsequen-

Pf. XL, 8.9.

Jo. IV, 34.

tiffimus, eaque agens, quæ Patri non nisi grata semper & accepta esse poterant. *Εταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενομένης ὑπὸ τοῦ μέγιστου* Phil. II, 8.
Θαυάτης, Θαυάτης δὲ σωφῆ, ut testis est Apostolus. Sed hæc quidem sufficiant, e diverticulo redeamus in viam. Dixi paulo ante Te, *Frater desideratissime,* verbis Salvatoris huc usque enucleatis Nos, qui discessum absentiamque Tuam plangimus, alloqui quasi, decretumque & voluntatem Patris coelestis ad animum Nobis revocare. Neque hoc sine injuria. Intelligamus enim verba illa quomodocunque velimus, ad Te suo modo poterunt quam optime applicari. Summum Numen Tuum quoque esse Patrem, hujusque rei hominem Te ratione præditum creando, creatum conservando, conservatum innumeris beneficiis afficiendo, in primis vero in filium per fidem in Christum Salvatorem Te adoptando, & *κληρονομίαν ἡφ' ἧς ἄριστος,* 1. Petr. I, 4.
καὶ ἀμύραν, καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν ἑβραϊσ, gratiose legendo, documenta dedisse eum luculentissima, nemo certe erit qui ambigat. Cum Christo igitur *ἐν τοῖς τῷ Πατρὸς σε* oportet Te esse jam, hoc est, si priorem assumamus explicationem supra auditam, in templo, vel Synagoga potius Templo contigua, five, ut uno verbo exprimam, in schola, quæ Synagoga veterum Judæorum fere respondet, Te oportet esse & laborare. Salvatorem enim nostrum non in ipso Templo Hierosolymitano proprie sic dicto sedisse, quippe quod nemini licuerit, imo ne Regi quidem, nisi ex familia Davidis esset, sed in Synagoga Templo contigua, ex Hebræorum ritibus ostendit summe Rever. Sal. Deylingius. Tres autem confessus fuisse in Templo, unum in porta atrii gentium, alium in porta atrii Israelis, tertium in conclavi Gazith; imo Synagogam intra Templum quoque fuisse, prope atrium in monte Templi, ex Sanhedrin & Jo. Lightfoot opportune docet. Ad scholam itaque quum Te, *Amice Doctissime,* & natum statim & sufficienter in-

Observ. sacr.
P. III. c. 30.

Hor. Hebr.
p. 741.
cf. Jo. Braunius
& Basnagius
ap. Amelium
Erst. I. II.
p. 89. sq.

fructum, & vocatum jam esse legitime, nemo non fateatur, quid mirum, quod ad eam fervidissimo animi desiderio properes, ibidemque vitam transigere firmissimum teneas propositum? Altera vero verborum Christi si placet expositio, Te sic quoque *ἐν τοῖς τῷ Πατρὶ ὅς οὖ* oportere esse dicendum erit, quum & Tibi a Patre cœlesti certa quædam opera & negotia sint mandata, quæ summa cum cura ac diligentia procuranda & exequenda esse probe nosti. Sunt illa opera inprimis, gloriam Dei Patris quovis modo promovere & illustriorem reddere, cognitionem Christi, totius mundi Salvatoris unici & perfectissimi, vividam teneris mentibus usque quaque instillare, meritumque ejus sanctissimum & majestatem summam mascule asferere, & facta rectaque ubivis ea ut sit provide vigilare, ea, quæ ad salutem æternam assequendam, vitamque pie ac tranquille peragendam faciunt, fideliter docere & identidem inculcare, corruptos mores inveteratasque traditiones ac consuetudines haud probandas corrigere & expurgare, contra vero talia spargere semina, unde & solidæ eruditionis & pietatis haud fucata seges lætissima succrescere, semperque copia esse possit eorum, per quos efficiatur, ut aula, curia, ecclesia, schola, totaque hominum communio, floreat semper felicique fruatur conditione. Scholæ enim non male dicuntur viridaria quædam, ubi variæ plantantur & feruntur arbores universæ hominum societati profutura olim & fructibus eam exhilaraturæ dulcissimis. Quales itaque arbores ibi plantabis, tales habebis postea, talesque fructus ab eis tempore suo leges. Vides ergo, *Frater Exoptatissime*, Te invenire hîc campum sane spaciolissimum, ubi industriam Tuam exercere, Deoque & Patronis fidem ac dexteritatem probare poteris. Et quum fervor Tuus singularis tam gloriam Dei quam salutem proximi totis viribus promovendi mihi sit notissimus, Teque *ἐν τοῖς τῷ Πατρὶ ὅς οὖ* constan-

tissi.

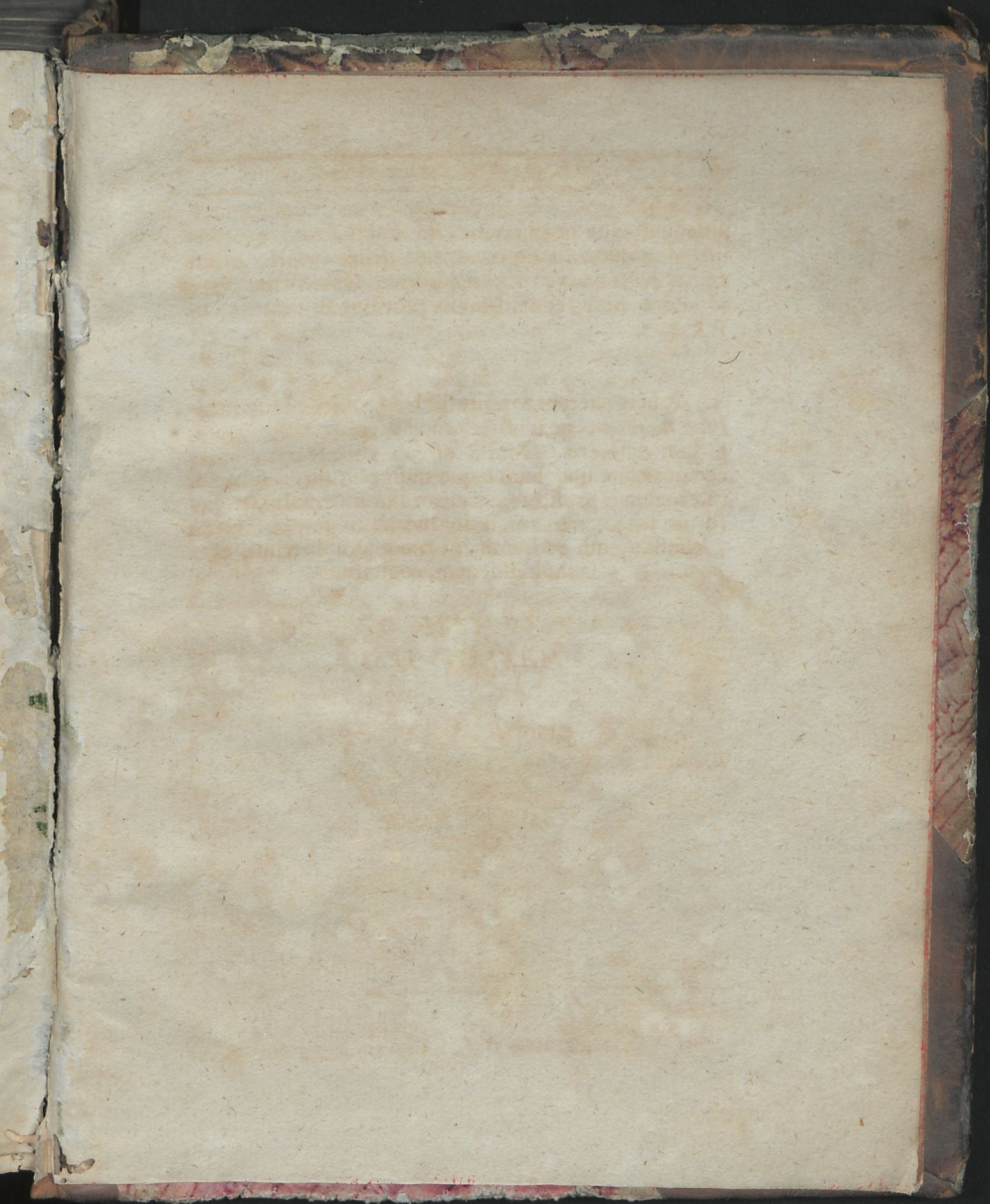
tissime perseveraturum esse, nullus plane dubitem; hinc gratulor omnino Scholæ isti, cui Deus Te donavit moderatorem, quippe ex qua in posterum quamplurimos & probos & doctos Viros manu Tua felicissima satos prodituros esse non vane auguror. Gratulor illis, quibus ab ore Tuo doctissimo pendere, optimasque doctrinas ac suavissima monita patulis haurire auribus, feliciter contingit. Gratulor Tibi, quod Deus forti Tuæ adeo laute prospexerit, studiaque Tua laudatissima ita ornet splendidissime, ut omnia cedant ex voto, occasionemque exoptatissimam eruditionis Tuæ exasciata thesauros expromendi, & talento quod Clementissimum Numen concessit Tibi egregio scenerandi liberrime, nanciscaris. Gratulor Parentibus optimis, quod talem in Te habeant, qui ipsis summum creat gaudium, summumque parit decus & ornamentum. Gratulor denique mihi quoque, quod Amicum in Te habeam ut integerrimum ac fidelissimum, ita nunc etiam honoribus haud exiguis conspicuum. Animi equidem sum ægerrimus, quando amicitia nostræ per annos adeo multos cultæ, & ex qua summam semper cepi voluptatem, recordor, fatalemque discessus Tui diem, qui amplexus gratissimos tam subito dissipat, fidaque oscula in perpetuum forte revellit, jam recogito. Verum licet duodecimus hic Januarii dies corpora divellat & amplexus, corda tamen nostræ per amicitiam duodecim ultra annos cultam firmissime combinata, neque hunc, neque ullum diem alium, imo nullam plane ætatem divulguram esse confido. Ego certe, quum corpore jam minus liceat, pectore tamen fido nusquam a Te abero, longisque non tantum nunc rhedam Tuam sequar votis, sed & ubi *eis res idcirco* perveneris Tecum semper ero, Tecum ambulabo, Tecum loquar, Tecum jocabor, nec ullo die memoria Tui apud me cessabit. Vade modo benignis syderibus, cursuque felici iter Tuum absolve! Deus Te comite-

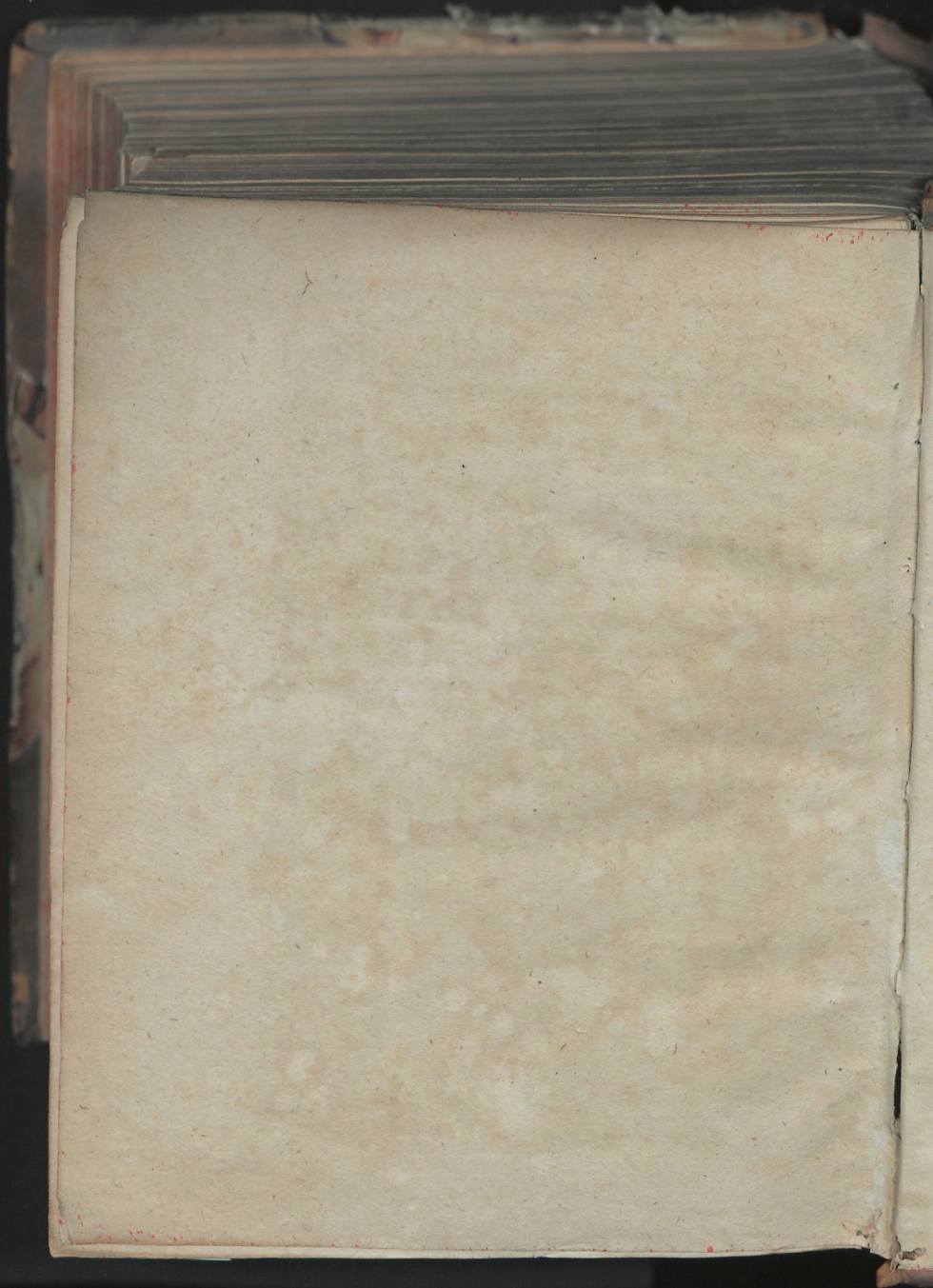
v. Spicerus
Theſ. Eccleſ.
P. II. p. 174.

mitetur, Deus Te protegat, Deus Te ſervet, *mi Optime*, vi-
resque largiatur integras, ſanitatem inconcuſſam, vitam lon-
gævam, fortunam placatam, ut multis uſui, Tuiſque & mihi
ipſi gaudio æſolatio eſſe poſſis quam diu. iſſime! Quum olim
Hipponenſium ille Præſul doctiſſimus Auguſtinus jam ſenex a-
pud Clerum & populum ſucceſſorem ſibi diceret Eradium, in-
ter alia fauſta multoties a populo acclamabatur: *Deo gratias!*
Chriſto laudes! *Exaudi Chriſte, Auguſtino Vita, Eradium conſer-*
va! Fiat! Fiat! Ad eundem modum mihi quoque, ut voto-
rum faciam compendium, Tibi, *Frater Deſideratiſſime*, qui et-
iam ſeni cuidam emerito in Schola Succellor datus publiceque
dictus es, ultimum acclamare liceat: DEO GRATIAS! CHRIS-
TO LAUDES! EXAUDI CHRISTE, SCHOETTGENIO
VITA! EXAUDI DEUS, SCHOETTGENIUM CONSER-
VA! FIAT! FIAT! Vale! Scribebam Lipſiæ Domi-

nica I. poſt Epiphā. A. R. S.
M DCC XVI.

00 A 6354
VD 18

ULB Halle 3
002 842 548

sk

VD 17

Reho ✓

5333.50

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΗ
AD
VIRUM CLARISSIMUM ATQVE DOCTISSIMUM
CHRISTIANUM SCHOETTGENIUM,
WURCENSEM,

SCHOLÆ FRANCOFURTHANÆ AD VIADRUM
RECTOREM ADJUNCTUM
DIGNISSIMUM,

QUA

IPSI DE NOVO HOC MUNERE GRATULATUR, SIMUL-
QUE HAC OCCASIONE AD MUNUS SUUM CAPESEN-
DUM DISCEDENTI FAUSTA QUÆQUE APPRECANS,
DE LOCO LUC. II, 49. PAUCA QUÆDAM
DISSERIT

M. JO. CASPAR KREGEL, SANGERHUSANUS,
LIPS. AD D. NICOL. CONCIONATOR SABBATHICUS.

L I P S I Æ,
L I T E R I S I M M A N U E L I S T I T H I.

447